

Халфорд Макиндръ

**ГЕОГРАФСКАТА ОС
НА ИСТОРИЯТА**

И други избрани трудове по геополитика

София, 2023

Преводът е направен по изданието
HALFORD J. MACKINDER
DEMOCRATIC IDEALS AND REALITY

© Constable Publishers, 1942, London

„Катехон“ е импринт на издателство „Изток-Запад“.

© Издателство „Изток-Запад“, 2023

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Димитър Димитров, превод, 2023

© Даниела Червенкова, оформление на корицата, 2023

ISBN 978-619-01-1319-5

ХАЛФОРД МАКИНДЪР

ГЕОГРАФСКАТА ОС НА ИСТОРИЯТА

И други избрани трудове по геополитика

Превод от английски
Димитър Димитров

КАТЕХОНИ

Водещ редактор
доц. д-р Григор Сарийски

...

№4	Джоузеф Плъмър	<i>Тайните структури на властта</i>
№5	Димитър Събев	<i>Маркетинг, потребление и икономически растеж</i>
№6	Андрей Фурсов	<i>Водораздел</i>
№7	Уан Иуей	<i>Глобализация по китайски</i>
№8	Александър Дугин	<i>Четвъртият път</i>
№9	Едуард Грифин	<i>Създанието от Джекил Айлънд</i>
№10	Д-р Анна Лембке	<i>Допаминов свят</i>
№11	Алексей Вандам	<i>Геополитика и геостратегия</i>
№12	Норберт Херинг	<i>Финалната игра на капитализма</i>
№13	Даниел Естулин	<i>Институтът „Тависток“</i>
№14	Имануел Уолърстийн	<i>Исторически капитализъм</i>
№15	Съст. Урих Мис	<i>Великото зануляване</i>
№16	Андрей Фурсов	<i>Оргазмът на богомолката</i>
№17	Съст. Давид Енгелс	<i>Обновлението на Европа</i>
№18	Уилям Х. Макнийл	<i>Възходът на Запада, том 1 и 2</i>
№19	Ханс-Йоахим Маац	<i>Общество на страха</i>
№20	Каръл Куигли	<i>Англо-американският управляващ елит</i>
№21	Игор Шнуренко	<i>Демонът отговътре</i>
№22	Робърт Ф. Кенеди-мл.	<i>Истинският Антъни Фаучи</i>
№23	Дмитрий Зикин	<i>Забранената икономика</i>
№24	Игор Шнуренко	<i>Хакнатият човек</i>
№25	Алън У. Дъблес	<i>Изкуството на разузнаването</i>
№26	Матиас Десмет	<i>Психология на тоталитаризма</i>
№27	Валентин Вацев	<i>Актуалността на миналото</i>
№28	Артур Кордон	<i>Перспективата изкуствен интелект</i>
№29	Боян Чуков	<i>Матрицата 2</i>
№30	Тома Пикети	<i>Кратка история на равенството</i>
№31	Кирил Фурсов	<i>Държавата търговец</i>
№32	Майкъл Хъдсън	<i>Съдбата на цивилизацията</i>
№33	Халфорд Макиндръ	<i>Географската ос на историята</i>

СЪДЪРЖАНИЕ

ДЕМОКРАТИЧНИ ИДЕАЛИ И РЕАЛНОСТ

КАРТИ И ДИАГРАМИ	10
ПРЕДИСЛОВИЕ.....	12
ВЪВЕДЕНИЕ	
(Стивън В. Младинео)	14
ПРЕДГОВОР.....	22
Първа глава	
ПЕРСПЕКТИВАТА	23
<i>Бъдещето и мирът. Причини за миналите войни. Засилване на противоречащите си интереси. Опасност от изцяло юридически концепции за Обществото на народите. Възможност за поява на световна тирания. Формулировка на проблема.</i>	
Втора глава	
ОБЩЕСТВЕНАТА ИНЕРЦИЯ	27
<i>Демократическият идеализъм, неговите последователни трагедии и връзката му с реалността. Икономическата реалност на Успешното предприятие. Организаторите на Успешното предприятие. Възникването на организаторите от революцията. Организаторът и обществената дисциплина. Великият организатор е велик реалист. Демократични предразсъдъци по отношение на експертите. Организаторът мисли стратегически. Мисленето му в категориите на „начини и средства“. Наполеон. Бисмарк. Стратегическият манталитет на Прусия. „Култура“ и стратегия. Германската военна карта. Стратегическата мисъл в икономиката, но демокрацията мисли етично. „Без анексии, без контрибуции“. Отказва да мисли стратегически, освен ако не е принудена да го направи за отбрана. Трябва да се</i>	

провали, освен ако не се съобразява както с географската, така и с икономическата реалност.

Трета глава

ГЛЕДНАТА ТОЧКА НА МОРЯКА..... 48

Единството на океана, първата географска реалност. Последствията, които все още не се приемат напълно, поради което е необходимо да се погледне в историческа перспектива. Съперничици си речни сили в Египет. Нил – „затворен“ от сухоземната сила. Съперничици си морски сили в Средиземно море. Средиземно море – „затворено“ от сухопътна сила. Латинският полуостров като морска база. Ограждането на световния нос от морската сила откъм базата в Латинския полуостров; разделение в рамките на Латинския европейски полуостров и следователно – възможността за морска сила от по-малката, но островна база на Британия. За морските бази като цяло. За морската сила в Първата световна война. Световният остров. Фундаментът на морската мощ.

Четвърта глава

ГЛЕДНАТА ТОЧКА НА ЧОВЕКА ОТ СУШАТА..... 84

Световният остров, погледнат отвътре. Хартландът, физически дефиниран. Другите природни райони. Арабската Централна земя. Придвижващите се ездачи и орачите. Арабското домогване за световна империя. Степният пояс. Татарските нашествия и последствията от тях. Тибетските възвишения и северозападните входи към Китай и Индия. Откритият достъп от Хартланда към Арабия и Европа. Хартландът, дефиниран стратегически. Включване на Черноморския басейн. Включване на Балтийския басейн. Хартландът като толкова реален физически факт, колкото е и Световният остров. Главната цитадела на сухоземната сила.

Пета глава

СЪПЕРНИЧЕСТВОТО НА ИМПЕРИИТЕ..... 117

Проникване на казаците през Хартланда. Ясни очертания на руските земи. Истинската Европа, разделена на Източна и Западна Европа; тяхното фундаментално противопоставяне; съществената им разлика. Германци и славяни в Източна Европа. Изглежда, че Трафалгар разделя за един век историята на два потока. Британия и не-Европа, но Източна Европа наистина е в Хартланда и не е имало два потока. Британската и френс-

ката политика са съгласувани през XIX в. Голямата война, причинена от опита на Германия да контролира Източна Европа и Хартланда. Икономическата реалност на организираната жива сила. Успешното предприятие. Политическа икономия и национална икономия. Голямата икономическа промяна от 1878 г. Германската политика е целяла да стимулира растежа на човешката сила и след това да я използва за окупиране на Хартланда. Но лесе-фер също е имперска политика. Сблъсък на двете политики, неизбежен поради факта, че те са били две. Успешни предприятия.

Шеста глава

СВОБОДАТА НА НАЦИИТЕ..... 146

Спечелихме войната, но бяхме почти победени. Ако Германия беше победила дори само на сушата, щяхте да се съобразявате с една империя на Хартланда. Хартландът – постоянната географска заплаха за световната свобода. Как така Германия направи грешката с офанзивата на Западния фронт? Хамбург и политиката на живата сила. Сега трябва да разделим Източна Европа и Хартланда. Разделението трябва да бъде на три, а не на две държавни системи. Народите от Средния ешелон. Осъществимост на Обществото на народите, ако това бъде направено. Не трябва да има доминиращ партньор; все пак ще трябва да се съобразявате с Успешните предприятия; едно разумно равенство на силите е необходимо между значителния брой членове на вашето Общество. За определени стратегически позиции от световно значение. Успешното предприятие в бъдещето и неравномерният растеж на нациите. Идеалът е независима нация с балансирано икономическо развитие. Трагедиите на Успешното предприятие. Политиката на истински свободните народи, която води до мир.

Седма глава

СВОБОДАТА НА ХОРАТА..... 175

Дали мъжете и жените ще бъдат по-свободни в такива свободни нации? Необходимостта организацията в една нация да се основава на местните общности. Алтернативната организация се основава на общонационални класи и интереси; това неизбежно води до международна война на класите; ето защо идеалът е балансиран провинции в балансиран държави. Такава организация дава най-голяма възможност на най-голям брой хора. Причина за движението за националност. Против преко-

мерната централизация. Братските нации трябва да бъдат икономически балансирани и формирани от братски провинции. Братството, за да е дълготрайно, зависи от контрола над развитието на Успешните предприятия.

Осма глава

ПОСЛЕПИС 192

Неотдавнашните общи избори, значението им в световен мащаб. Спасителната добродетел на добросъседството.

Приложение

**БЕЛЕЖКА ОТНОСНО СЪБИТИЕТО
НА КЕ Д'ОРСЕ НА 25 ЯНУАРИ 1919 Г.** 195

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СТАТИИ

За обхвата и методите на географията 198

Географската ос на историята..... 228

Земното кълбо и спечелването на мира 250

ДЕМОКРАТИЧНИ ИДЕАЛИ И РЕАЛНОСТ

Изследване на политиката
по възстановяване

От достопочтения сър Халфорг Дж.
Макингър, таен съветник, председател на
Имперската комисия за морския транспорт,
бивш директор на Лондонския институт
по икономика и политически науки
и доцент по география в Лондонския
университет, автор на „Британия
и британските морета“

Издание на Университета по национална
отбрана (УНО), Вашингтон,
окръг Колумбия, NDU Press

Класически произведения по отбрана

С ново въведение

от Стивън В. Младинео

КАРТИ

1. Речният свят, представен самостоятелно / 49
2. Крайбрежна навигация в същия мащаб като предходната речна навигация / 49
3. Гръцките морета, Егейско и Йонийско, показващи... / 54
4. Лацио, плодородна морска база / 55
5. Двамата знаменити похода с обхождане във фланг... / 59
6. Латинско море и римските владения след Пуническата война / 61
7. Латински полуостров, окупиран от съвремените романски нации / 62
8. Германия в гръб на Латинския полуостров и Македония – на Гръцкия полуостров / 64
9. Речните и крайбрежните пътища на Европа на мореплавателите / 67
10. Световният нос / 68
11. Английската равнина, плодородна морска база / 68
12. Относителната площ на Световния остров и неговите сателити / 80
13. Относителния размер на населението на Световния остров и неговите сателити / 83
14. Обширната част от Азия и Европа... / 85
15. Голямата низина, която се простира на запад в Европа отвъд... / 88
16. Световният остров, разделен на шест естествени региона / 91
17. Южният Хартланд / 93
18. Степите на Евразия / 95
19. Северна Арабия / 96
20. Маневрените завоеватели на орните земи / 97
21. Средновековна кръгова карта / 98

22. Гори и мочурища в Източна Европа / 105
23. Тибетските възвишения и подходите към Китай и Индия откъм Хартланда / 110
24. Хартландът, включващ басейните на Черно и Балтийско море и... / 111
25. Границата на Хартланда, когато средиземноморска морска сила навлиза... / 114
26. Световният остров обединен, какъвто ще бъде скоро, чрез железопътни... / 116
27. Границите на руското население с висока плътност / 121
28. Действителната Европа, Източна и Западна, с добавени Берберия, Балканите, Мала Азия
29. Оцеляващите изолирани зони с вендски (славянски език) край Кобус, обкръжени от прииждащата вълна на немския език / 129
30. Трите издадени на изток територии с немски език и разпръснатите германски заселвания в пространството до река Волга. (1) Прусия; (2) Силезия; (3) Австрия / 131
31. Средният ешелон от държави между Германия и Русия. Много от пограничните проблеми предстои да бъдат разрешени / 231
32. Източна Европа преди XIX век
33. Политически деления в източна Европа по времето на третия кръстоносен поход / 233
34. Политически разделения в източна Европа при възкачването на престола на Чарлс V / 233
35. Континентален и арктически речен басейн / 238
36. Естествените средоточия на сила. Осева зона – изцяло... / 246

ПРЕДИСЛОВИЕ

12 | Стратегическото влияние на географията върху отношенията между нациите отдавна е обект на сериозно изследване и размишления. „Демократични идеали и реалност“ на Халфорд Дж. Макиндър, която се появява непосредствено след Първата световна война, е със сигурност повратна точка в анализа по тази тема. Макиндър направи известни вижданията на стратегическата география за „хартланд“ и „римланд“¹, които повлияха едно поколение стратегически мислители. Към 1939 г. обаче над труда на Макиндър бяха надвиснали облаци, защото нацистите бяха приложили успешно някои от неговите принципи в своя завоевателен поход. Това сложи петно върху репутацията на Макиндър и „Демократични идеали и реалност“ изчезна от учебните програми на военните и цивилните колежи на Запад.

През 1942 г. стратегически плановици на съюзниците отново признаха стойността на труда на Макиндър, който използваха при организиране на поражението на Германия. През 50-те години [на XIX в.] влиянието на Макиндър намаля, тъй като западната стратегия за сдържане на Съветския съюз започна да доминира в политическото и военното планиране. След края на Студената война обаче, когато регионалните стратегически съображения замениха тези на глобалната биполярна конфронтация между двете суперсили, актуалността на изследването на Макиндър отново стана очевидна.

За съжаление, „Демократични идеали и реалност“ не бе излизала от печат повече от десетилетие. Така че, за да отго-

¹ Двете понятия са основна тема на книгата и са обяснени подробно в хода на изложението.

вори на нуждите на едно ново поколение, Националният университет по отбрана подготви настоящото издание, като направи незначителни редакционни корекции в няколко пасажа и добави едно разясняващо въведение, поставящо настоящия текст в съвременна светлина. За оказаната при реализацията на това ново издание помощ изказваме дължимата благодарност на трима членове на семейството на НУО: изтъкнатия гост-професор по право и дипломация Юджийн Ростоу, чиято беше идеята да се събуди интерес у съвременния читател към това уважавано изследване; Стивън Младинео, капитан в оставка от Военноморските сили на САЩ, бивш професор по стратегия в Националния военен колеж, който прочете текста и написа настоящото въведение; и г-ца Мери Съмървил, старши редактор в издателството на НУО, която изготви проекта за книгата и я подготви за публикуване.

ЕРВИН Дж. РОКИ
Генерал-лейтенант,
Военновъздушни сили на САЩ
Президент на Националния
университет по отбрана